

oda çalışmaları

Çukurova elektrik a.ş.ne tanınan yeni ayrıcalıklar ve t.e.k. kanunu

Ülkemizde enerji sektöründe çalışmalarını bugün de sürdüren ayrıcalıklı üç şirketten biri ve en önemlisi Çukurova Elektrik A.Ş.'dir. "18 Mart 1976" kararnamesiyle yeni haklar elde eden bu şirket, 1950'lerden sonra etkin bir şekilde uygulanan dışa bağımlı çarpık sanayileşme sonucunda yabancı tekel-lerin Türkiye'de gerçekleşmesini istedikleri ekonomik ve sosyal modelin bir ürünü olarak, devlet sermayesi ve devletçe sağlanan dış kredilerle kurulmuş ve Seyhan Barajının imtiyazını almıştır.

Seyhan Barajı, Dünya Bankasından sağlanan dış krediler ve bütçeden yapılan geniş harcamalarla DSİ tarafından inşa edilmiştir. Fakat Dünya Bankası kredi verirken barajdan elde edilecek enerjinin bir özel şirket eliyle işletilmesini istemiştir. Devrin hükümetinin de aynı şeyi istediği kuşku götürmez bir gerçektir.

18 Mart 1976 tarihli kararnameyle Çukurova Elektrik A.Ş. 'ne yeni haklar tanınmasının sakıncalarına ilişkin olarak. Odamız kamuoyuna açıklamalarda bulunmuş ve düzenlenen basın toplantısında kararname, ayrıntılı biçimde eleştirilmiştir. Aşağıda, Yönetim Kurulumuz tarafından hazırlanan ve konuyu çeşitli yönleriyle inceleyen bir çalışmayı sunuyoruz.

1017 sayılı kararname ile "Bâyındırlık Vekaleti tarafından inşa ve Çukurova Elektrik Türk Anonim Şirketine devredilecek olan Seyhan Barajı Hidroelektrik Santralından elektrik enerjisi istihsalı ve bu enerjinin Çukurova bölgesinin Seyhan-İçel vilayetleriyle, istihsal kafi bulunduğu takdirde diğer muhtaç yerlerine nakli ve buralarda mevcut veya kurulacak işletmelerle istihlakleri 500 kW'ı geçen sanayi müesseselerine toptan satışı imtiyazının ilişik sözleşme ve şartlaşmaya göre" ÇEAŞ'a imtiyaz verilmiştir.

6236 nolu Kanunla, "Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Çuku-

rova Elektrik Türk Anonim Ortaklığı arasında Seyhan Barajı Hidroelektrik Tesislerinin devrine müteallik olarak 23.12.1953 tarihinde akdedilmiş olan ekli mukavele" tasdik edilmiştir.

ÇEAŞ imtiyaz sözleşmesine göre hizmet görürken, bölgenin artan enerji ihtiyacını karşılamak için imtiyaz bölgesinde yeni üretim tesisleri için girişimlere başlamıştır. Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı Çukurova Elektrik A.Ş.'nin yeni hidrolik santraller kurabilmesinin yeni imtiyazlara bağlı olduğu, Termik Santraller için ise Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığının izninin yeterli

olduğu düşüncesiyle 26.10.1962 gün ve 17283/14454 sayılı yazıyla Mersin Termik (Fuel-Oil) Santralının kurulmasına izin vermiştir. Bakanlığın bu kararı üzerine Çukurova Elektrik A.Ş. kredi teinini için Dünya Bankasına başvurmuştur. "İkinci Çukurova Enerji Projesi" adı altında 14 Temmuz 1964 tarihli kredi anlaşmasıyla Mersin Termik Santrali, Kadıncık Hidroelektrik Santrali ve ilgili dağıtım tesisleri için 24 milyon dolarlık kredi sağlanmıştır (Resmî Gazete, 19 Eylül 1964, Sayı: 11811). Sözü edilen anlaşma metni incelendiğinde Dünya Bankasının geri bıraktırlmış ülkelerin ekonomik yaşamında ne denli etkin oldukları açık bir şekilde anlaşılmaktadır.

Enerji Bakanlığı daha sonra Hidrolik Santral kurulması için yeni bir imtiyaz sözleşmesi imzalanması gerektiği şeklindeki eski görüşünü değiştirmiş, Dünya Bankasıyla 14 Temmuz 1964 tarihinde imzalanan ve 31.8.1964 tarihinde Bakanlar Kurulunca onaylanan kararnameye göre Şirketin Kadıncık Hidroelektrik Santralını kurabileceğini kabul etmiştir. Gene bu görüşe göre; Kredi anlaşması gereğince Hatay ili sınırları içinde şirketin enerji satabilmesi için ayrı bir imtiyaz sözleşmesi yapılması gerekirken, Bakanlık bir kez daha görüş değiştirerek ayrı bir sözleşme

yerine 26.8.1953 tarihli eski imtiyaz sözleşmesinin tadili ve bu sözleşmeye Hatay'da Şirketin enerji satma hakkı ile Mersin Termik ve Kadıncık Hidrolik Santrallerinin ilavesi, Bakanlığın müsadeseyle yeni santraller kurabilme olanağında sağlanması yoluna gidilmiş, bu yönde Bakanlıkla Çukurova Elektrik A.Ş. arasında imtiyazın tadili için görüşmelere başlanmıştır. Sonuç olarak da 18 Mart 1976'da yayınlanan kararname ortaya çıkmıştır. 17.8.1970 gün ve 10169/44728 sayılı Enerji Bakanlığı yazısıyla Başbakanlığa ve 4.12.1970 günü de Bakanlar Kurulunca kararlaştırılarak Cumhurbaşkanına gönderilmiş, Cumhurbaşkanı da 18.5.1971 günü kararnameyi imzalamıştır. Ancak zamanın Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı t.Topaloğlu tadil tasarısının şirket ile hükümet arasında imzalanması için Enerji Bakanına yetki veren bu kararnameyi, 1. Nihat Erim hükümeti programında anılan şirketin devletleştirilmesi yer aldığı için yayınlattırmamıştır.

1973 yılında Çukurova Elektrik A.Ş. bölgenin enerji ihtiyacı arttığınan, bunu karşılayabilmek amacıyla 2x150 MW gücünde bir fuel-oil santrali kurmak üzere Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığına başvurmuş da Bakanlık 19 Eylül 1973 gün ve 161.620.2-8977 sayılı, Bakan Dr.Kemal Demir imzasıyla

"müracaatın hukuki ve teknik yönleriyle etraflıca incelenmiş olduğu ve 1312 sayılı TEK Kanunu hükümleri karşısında teklifin kabulüne imkan olmadığı kanaatine varıldığı" bildirilmiştir. Bu karara, teknik yönden TEK tarafından hazırlanan fizibilite raporu da dayanak oluşturmuştur.

Ancak Çukurova Elektrik A.Ş. bu kararı kendi açısından uygun bulmayarak kararın iptali için Danıştay'a başvurmuş, ayrıca yukarıda belirtilen kararnamenin yayınlanmasını talep etmiştir. Danıştay 24.11.1975 gün ve E.1973/3579 K.1975/2064 nolu imtiyaz tadil kararnamesi 18 Mart 1976 günü Resmî Gazete'de yayınlanmıştır.

TEK YASASI ve İMTİYAZ TADİL KARARNAMESİNİN GEÇERSİZLİĞİ

20.7.1970 tarihinde kabul edilen ve 3 ay sonra bütün hükümleri yürürlüğe giren TEK Yasası, temelde elektrik enerjisi üretim, iletim ve dağıtımını tek elde toplamayı amaçlamaktadır. Bu konu TEK Yasasının 3. maddesinde açıkça belirtilmektedir. Bütün bu gerçekleri görmezlikten gelen Çukurova Elektrik A.Ş. yöneticileri, bu maddenin 3.h* bendini "yanlış" yorumlayarak varlıklarının TEK

* TEK KANUNU MADDE 3. TEK'in faaliyet konuları aşağıda gösterilmiştir.

Bu kanunda yazılı istisnalar dışında tekeli altında olmak üzere yurdun ihtiyacı bulunan elektriğin üretim, iletim, dağıtım ve ticaretini yapmak. Bu amaçla,

- 30.9.1960 tarih ve 91 sayılı kanun hükümleri saklı kalmak üzere Türkiye'nin genel elektrikleme, plan ve programlarını hazırlamak,
- Elektriğin üretim, iletim, dağıtım ve ticareti için (Su kaynaklarından elektrik üretimi konusunda etüt, planlama ve inşaat projesi hazırlama ve bu projelerin inşası hariç) gereken her türlü etüt ve projeler ile inşaat ve tesisleri yapmak, yaptırmak, istatistik bilgilerini toplamak,
- Tesisler işletmek ve bunların kurulması ve işletmesiyle ilgili her türlü maddeleri tedarik etmek,
- Sadece kendi yapım, bakım ve onarım ihtiyacı için gerekli tesis ve makinaları bulundurmak, bu maksatla kurulmuş tesis ve makinaların artık kapasitelerini değerlendirmek,
- Köy elektrikleştirilmesin! özel bir teşkilat kurmak suretiyle yapmak ve köy elektrikleştirme fonunu yönetmek,
- Tesislerin kurulması ve işletilmesi için lüzumlu elektrik makina, cihaz ve malzemesi üzerinde etüt ve araştırma yapmak ve özel ve diğer Devlet teşekküllerinin imkanlarını gözönüne almak suretiyle, lüzumu halinde bunları memleket içinde imal etmek,
- Kendi ihtiyacı için her türlü aynı haklar dahil gayrimenkul mallara tasarruf etmek,
- Yukardaki faaliyetlerle ilgili olmak üzere iştiraklerde bulunmak.

Yasasından sonra da genişleyebileceğine bir gerekçe göstermek istemektedirler. 3.h bendi, maddenin bütününü ve TEK Yasasının özü ile birlikte değerlendirildiğinde, TEK'in imtiyazlı şirketlere katılmak ve onların gelişmesini sağlamak amacıyla yönelik olmadığı görülür. Çukurova Elektrik A.Ş. yetkililerinin iddiaları doğru olsaydı, TEK Yasasının bir maddesi Yasanın özüne ve anlamına ters düşmüş olurdu. Bu nedenle Yasanın bir maddesinin bir bendini Yasanın bütününden kopararak ortaya koyan ve kendi çıkarlarına göre yorumlayan Çukurova Elektrik A.Ş. yöneticileri, gerçekleri saptırmaya uğraşmaktadırlar. Aynı maddede belirtilen istisnalar ise, TEK Yasası 7. Bölüm 26. maddede açıklanmıştır. Yasa, imtiyazlı şirketler sorununu kendi imtiyaz kararname lerindeki hükümler saklı kalmak kaydı ile temelden çözümlendiği için Çukurova Elektrik A.Ş. gibi kuruluşlar istisnalar maddesinde yer almamış, bu tür kuruluşların durumları TEK Yasasının geçici 6. ve 7. maddelerinde belirtilmiştir.

TEK Yasasının 26. maddesinde istisnalar olarak Belediyeler, köyler, diğer kamu niteliğindeki tüzel kişiler ve otoprodüktörlerden söz edilmektedir.

"Elektrik imtiyazı mevcut bölgelerde, imtiyaz hukuku mahfuz kalmak kaydı ile, imtiyaz sahibi tarafından karşılanamayan elektrik ihtiyacı, yapılan masraflar imtiyazlı şirketten tahsil edilmek kaydı ve şartı ile devlet adına TEK tarafından doğrudan doğruya karşılanır" diyen geçici 7. madde de imtiyaz genişlemesi için Çukurova Elektrik A.Ş. tarafından gerekçe olarak gösterilmektedir. İmtiyaz hukuku mahfuz kalmak kaydı ile curalesinin altını çizerek Çukurova Elektrik A.Ş.'nin imtiyaz hukukunu belirten imtiyaz sözleşmesinin 2. maddesi ile birlikte TEK Yasası geçici 7. maddesini değerlendirirsek şirket yöneticilerinin kendilerine bu maddeyi de gerekçe olarak gösteremiyebilecekleri açığa çıkmaktadır. Çukurova Elektrik A.Ş.'nin TEK Yasasına dayanarak ileri sürdükleri savlarının geçersizliğini açıkladıktan ve 18 Mart 1976'da

çıkartılan Kararnamenin TEK Yasasının özüne ve sözüne aykırılığını ortaya koyduktan sonra sorunu bir de 3. Beş Yıllık Plan açısından değerlendirelim.

Enerji Sektöründe İlkeler ve Tedbirler başlıklı 1124 (1) maddesi aynen şöyledir:

"Sanayileşmenin ve yükselen yaşama düzeyinin gerektirdiği elektrik enerjisi ihtiyacının zamanında, kararlı ve güvenilir bir şekilde sağlanması için 1312 sayılı TEK Kanunu çerçevesinde gerekli çalışmalar hızlandırılacaktır."

Buradan da açıkça görüleceği gibi, Çukurova Elektrik A.Ş.'nin genişleme ve fuel-oil santrali kurma istemleri, 3. Beş Yıllık Plan ilkelerine de aykırıdır.

Konuya ilişkin önemli bir noktada, 4.12.1970 tarihli "İmtiyaz Tadil" kararnamesini hazırlayan hükümetin Başbakanı ve Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakan vekili ile, 18 Mart 1976 tarihindeki hükümetin Başbakan ve Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanının aynı kişiler olmasıdır. Bu nedenle, Danıştay kararına uyma gerekçesi de, hükümeti bu kararın yaratacağı sakıncaların sorumluluğundan kurtaramaz. Kaldı ki, kararnamenin Belediyelerle ilgili maddesi Danıştayca uygun görülmemeyerek iptal edilmiştir. Ancak Kararnamenin yayınlanması konusunda titizlik gösteren hükümet, Danıştayca iptal edilen maddeleri Kararnameden çıkarmayarak Danıştay kararlarını işine geldiği gibi uyguladığını belgelemiştir.

SÖZLEŞMENİN SAĞLADIĞI AYRICALIKLAR

Yeni kararnameyle Çukurova Elektrik A.Ş.'ne sağlanan ayrıcalıklar özet olarak şunlardır:

1. Yeni santraller kurma olanağı verilmiştir.
2. İmtiyaz sınırı Hatay ilini de içine alacak şekilde genişletilmiştir.

3. İmtiyaz süresi 11 yıl daha uzatılmıştır (2002 yılı 2013'e ötelenmiştir).
4. İmtiyazın satın alınması ve TEK'e devri süresi 9 yıl uzatılmıştır (1981 yılı 1990'a ötelenmiştir).
5. Belediye sınırları içinde 500 kW ve üzerindeki tüketicilere enerji satma olanağı verilmiştir (Eski sözleşmeye göre ÇEAŞ 500 kW gücündeki tüketicilere satış yapamıyordu).
6. Belediye sınırları içinde 500 kW'ın altındaki tüketicilere belediyelerle anlaşarak ÇEAŞ, enerji satabilecektir.
7. Şirketin belediye sınırları içinde yapacağı inşaat ve tesislerin belediye yasalarına göre yapılması zorunluluğu kaldırılmıştır.
8. İlk sözleşme metninde bulunmayan "Sermaye amortismanı" deyimi ikinci sözleşme metnine eklenmiştir. Böylece Vergi Usul Kanununa göre bunun gider sayılması sağlanmış ve ödenecek kurumlar vergisinin azaltılması yoluna gidilmiştir. Sermaye amortismanı da yatırımın amortismanı şeklinde tarif edilerek çoğaltılmıştır.
9. Birinci sözleşme metninde Hükümetin satınalma durumunda ödemelerde gecikme halinde yada taksitli ödemede X 5 faiz uygulanacağı kayıtlı iken, yeni kararnamede gecikmedeki faiz kaldırılmış diğer yine X 5 olarak bırakılmıştır. Böylece gecikme halinde ödenecek faiz miktarının piyasa koşullarına göre ayarlanması olanağı verilmiş olmaktadır.
10. Eski sözleşmede, sözleşmeye aykırı davranışta bulunan şirkete hükümet tarafından karşılıksız el konulması öngörülmüşken, yeni kararnameyle bu konu % 5 indirimli bir satınalma haline getirilmiştir.
11. Yedek akçeler, sermaye amortismanları kâr oranı içine sokularak gerçekte yüksek düzeye ulaşan kârın küçük

gösterilmesi mümkün olacaktır.

Çukurova Elektrik A.Ş.'ne yeni kararnameyle sağlanan ödünlere bir kısmı böylece sıralanabilir. ÇEAŞ'nin yeni bir takım ödünlere istemesi kuruluş amacı nedeniyle doğal karşılanabilirse de Hükümetin bu ödünlere karşılığında hiçbir şey kazanmadığı ortadadır. Kararname 244 ve 1312 sayılı yasalara aykırı olduğu gibi şu sakıncaları birlikte getirmektedir:

- Çukurova Elektrik A.Ş.'nin ödeyeceği Kurumlar Vergisini azaltıcı yönde değişiklik yapıldığından, Devlete mali yük getirmektedir.
- Sıraladığımız ayrıcalıkların (1-17) maddelerinde açıklanmış gibi, yürürlükteki yasaların buyruklarını değiştirmekte, onları sınırlamaktadır.
- tmtiyaz tadil kararnamesiyle belediyelerin yetki sınırları, 1580 sayılı Belediye Yasasına aykırı olarak daraltılmaktadır.

TEK-ÇEAŞ İLİŞKİLERİ

Konuyla, elektrik enerjisi satışına imtiyazlı şirketlerin ortak olmasının getirdiği sakıncalar açısından bakmakta da yarar vardır.

Türkiye Elektrik Kurumuyla Çukurova Elektrik A.Ş. arasında her yıl yenilenen anlaşmalarla enerji alışverişi yapılmaktadır. Bu alışveriş 154 kV'luk Bor-Kadincik ve Gaziantep-Osmaniye enerji nakil hatları üzerinden yapılmaktadır. Ancak yıllık toplam enerjilere göre bu alışveriş ÇEAŞ'nin lehine sonuçlanmaktadır. Son beş yıla ait değerler aşağıda Tablo A'da verilmiştir.

Son beş yılda Çukurova sisteminde TEK sistemine yaklaşık olarak toplam 1,6 milyar kWh enerji aktarılmıştır. Bu alışverişten kârlı çıkan da Çukurova Elektrik A.Ş. olmaktadır. Çünkü ortalama olarak elektrik enerjisi fiyatı 36 krs/kWh saptanmıştır. Bu da yaklaşık olarak fuel-oil santrallerinin üretim maliyetine eşdeğerdir. Halbuki ÇEAŞ'nin yıllık toplam üretim

kapasitesinin % 60'ı hidrolik, X AO'ı Termik (fuel-oil) santrallerden sağlanmaktadır.

Görülüyor ki TEK bu santrallerin elinde olmaması nedeniyle her yıl Çukurova Elektrik A.Ş.'ne büyük paralar ödemek zorundadır. Ayrıca Çukurova Elektrik A.Ş.'nin bölgesindeki enerji satış tarifesiyle TEK'in bölgesindeki satış tarifeleri de farklılık göstermektedir. Bu farklılık % 45 dolaylarında ve ÇEAŞ çıkarınadır. Böylece iktidarın hal-ka karşıt politikası bu örnekle de ortaya çıkıyor.

SONUÇ OLARAK

Tekelci sermaye, sömürsünü güvenli bir şekilde sürdürebilmek için kendisine bağımlı yerli sermayeyi geliştirmek zorundadır. Çukurova Elektrik A.Ş. devrin iktidarının sermayeden yana tutumu, Dünya Bankasının teşviki ve uluslararası anlaşmaların sonucu olarak ortaya çıkmıştır. Sahip olduğu imtiyazlarla kısa zamanda gelişen Çukurova Elektrik A.Ş., uluslararası anlaşmalara dayanarak Seyhan Barajından sonra Kadincik I, II hidroelektrik Santralleri ve Mersin Termik Santralının sahibi olmuştur. Şimdi de yeni imtiyazlar elde etmiştir. Bugüne değin fuel-oil'e dayalı enerji üretimini öneren Çukurova Elektrik A.Ş.'nin genişleme politikası, iki amaç taşımaktadır.

İlk amaç, sermayenin "En pahalı enerji olmayan enerjidir" zihniyetinin paralelinde ülkemizi dışa daha bağımlı kılacak fuel-oil santrallerinin kurulmasını MC iktidarının da desteği ile gerçekleştirmek ve böylelikle uluslararası tekelere ve Dünya Bankasına olan minnet borcunu ödemektir, ikinci amaç ise, imtiyaz sınırlarını ve süresini genişleterek, tarifeleri artırarak ve belediyelerin gelirlerinden biri olan enerji satışını da eline alarak şirketin sermayesini ve kârını çoğaltmaktır.

YIL	TEK'in ÇEAŞ'den Aldığı Enerji Kadincik-Bor ENH	Gaziantep-Osmaniye	ÇEAŞ'nin TEK'ten Aldığı Enerji Bor - Kadincik
1971	141x10 ⁶ kWh	80x10 ⁶ kWh	---
1972	198x10 ⁶ kWh	125x10 ⁶ kWh	---
1973	72x10 ⁶ kWh	151x10 ⁶ kWh	58x10 ⁶ kWh
1974	101x10 ⁶ kWh	175x10 ⁶ kWh	---
1975	321x10 ⁶ kWh	222x10 ⁶ kWh	---
TOPLAM	833x10 ⁶ kWh	753x10 ⁶ kWh	58x10 ⁶ kWh

Tablo A.

ADI	GOOD (MU)	YILLIK ÜRETİM KAPASİTESİ (Milyon kWh)	SERVİSE GİRİŞ TARİHİ
Seyhan HES	60,0	350,0	1956 + 1964
Kadincik HES I	70,0	315,0	1971
Kadincik HES II	56,0	307,0	1974
Hersin (fuel-oil)	106,0	700,0	1966 + 1969
Yüreğir HES	6,0	20,0	1972

Tablo B. Çukurova Elektrik A.Ş. 'nin üretim Tesisleri

BİRİNCİ KOORDİNASYON TOPLANTISI YAPILDI

Odamızın 22.Dönemdeki ilk koordinasyon toplantısı, Merkez ve Şube yöneticilerinin katılımıyla İzmir 'de yapıldı. Yandaki yazı, bu toplantıya ilişkin bilgileri içeriyor.

Bugün demokratik meslek örgütlerinin en önemli görevleri, bağımsızlık ve demokrasi mücadelesine kendi boyutlarında katkı koymanın yanı sıra, mesleki sorunlar üzerinde ve bu sorunlarda ortaya çıkan sömürü ajının sergilenmesi doğrultusunda çalışmalarını yoğunlaştırmaktır.

Bu çalışmalarını sürdürürken Odaların mevcut örgüt yapılarını olabildiği ölçüde demokratikleştirmek, örgüt birimleri arasındaki diyalogu geliştirerek verimli ve uyumlu çalışmalarını sağlamak gerekmektedir.

Geçtiğimiz Genel Kurulda Şube ve Temsilcilik Yönetmeliklerinde yapılan değişiklikler Odamızın örgütlenme biçimini daha demokratik bir yapıya kavuşturacaktır. Ankara Şubesinin kurulması ile de çalışmaların merkezi bir programla yürütülmesi zorunluluğu kaçınılmaz olmaktadır. Sözü ettiğimiz nedenlerle bugüne değin uyumlu çalışma ilkesi ışığında sürdürülen koordinasyon toplantılarının bundan böyle daha yeni boyutlarla yapılmasının gerekliliği ortaya çıkmıştır.

Bu yıl Odamızın ilk koordinasyon toplantısı 21-22 Nisan tarihlerinde Merkez, İstanbul ve İzmir Şube yöneticilerinin katılımı ile İzmir'de yapılmıştır.

Örgütlenmedeki yeni gelişmeler gözönüne alınarak Birinci Koordinasyon Toplantısı'nın gündeminde örgütlenme ve merkezi program çalışmalarına ağırlıkla yer verilmiştir. Örgüt birimleri arasında ortak çalışmalar sağlamak, ilişkileri güçlendirmek ve sürekli kılmak için bundan böyle yapılacak koordinasyon ve diğer toplantıların yöntemleri belirlenmiştir.

Bugüne değin yeterince geliştirilemeyen, merkez ve şubelerin çalışma programlarının ortak bir uygulama programı içinde toplanması gerçekleştirilmiştir.

Merkezi çalışma biçiminin ön koşullarından biri olan ortak uygulama programı, çalışmaların sağlıklı yürütülmesi, şubeler arasında çalışma konularının dengeli dağıtılması, tekrarların ve emek kaybının önlenmesi açısından da önemlidir. Bu doğrultuda sürekli çalışma grupları oluşturulmuş, ayrıca Odamızın çalışma alanına giren konularda yapılacak konferans, panel ve açık oturumların zamanlaması ve nelerinde yapılacağı belirlenmiştir.

Değişen Temsilcilikler Yönetmeliği doğrultusunda tüm temsilcilikler üç bölgeye bölünerek bağlı oldukları şubeler belirlenmiştir. Mesleki uygulamaların ve Oda çalışmalarının ülke çapında yaygınlaştırılması yönünden büyük önemleri olan temsilciliklerin çalışma ilkeleri saptanmış ve temsilcilik çalışmalarından neler beklendiği ayrıntılı olarak tartışılmıştır. Bu örgüt birimlerinin de merkez ve şubelerle uyumlu çalışmalarının sağlanması ve sorunlarının tartışılabilmesi için yolda en az bir kez tüm temsilciliklerin katılacağı bir ortak toplantı düzenlenmesi de kararlaştırılmıştır.

Toplantıda daha sonra son günlerde gelişen olaylara ilişkin Oda görüşü oluşturulmuş, yayın, mali sorunlar ve diğer örgüt içi konular tartışılarak ortak kararlara bağlanmıştır. Toplantı sonunda Çukurova Elektrik A.Ş. ve İmtiyaz Kararnamesi ile ilgili ortak görüş kamuoyuna açıklanmak üzere hazırlanmıştır.

Koordinasyon toplantılarının, ortak görüşlerin oluşması, görev bölümünün gerçekleştirilmesi ve yapılan çalışmaların ortaklaşa denetlenmesi açısından büyük yararlar getirdiği açıktır. Bu nedenle Merkez ve Şubeler arasında oluşan koordinasyon toplantıları bundan böyle de en verimli şekilde sürdürülecektir.

22. genel kurulda
değiştirilen
şube ve temsilcilik
yönetmelikleri

Odamızın 22. Olağan Genel Kurul çalışmalarında, şube ve temsilcilikler yönetmeliğinde yapılan değişikliklerin kabulü de yer alıyor. Şube ve temsilciliklerle ilgili hükümler bir yönetmelikte yer alırken, bu kez yapılan değişiklik ve yeni önerilerle iki ayrı yönetmelik haline getirildi.

Şube ve temsilciliklerle ilgili yönetmelik hükümlerinin iki ayrı metin haline getirilerek değiştirilmesi bir gereksinmeden doğdu. Üye sayısının artmasıyla aksayan işleyiş, örneğin genel kurulların giderek kalabalıklaşması çözüm bekleyen sorunlardan birisi. Merkez düzeyindeki temsil olgusunun daha demokratik esaslara bağlanması için merkez şubenin açılması ve seçim sisteminde değişiklik yapılması da gerekiyordu. Az sayıda üyenin bulunduğu ve henüz şube kuracak düzeye erişilemeyen yerleşme bölgelerindeki temsilciliklerin çalışmaları, yetki ve sorumlulukları da etkinlik sağlayacak biçimde yeniden düzenlenmeliydi. Genel kurulda kesinleşen yönetmelik değişiklikleri, şube ve temsilcilik düzeyindeki örgütlenmenin, daha demokratik nitelikli merkezi işleyişin değişen koşullara uygunluğunu, sağlamaya yönelik esaslarını belirlemektedir.

ŞUBE YÖNETMELİĞİ

Şube yönetmeliği, şubelere bağlı üyelerin, merkez genel kurulunda ancak belirli bir oranda temsil edilebileceklerini öngörüyor. Buna göre şubeler, üyelerinin tam katılım ile yaptıkları kendi genel kurullarında, merkez genel kuruluna gidecek delegelerini saptayacaklar. Böylece merkez yönetim kurulunu belirleyecek genel kurul eskiden olduğu gibi tüm üyelerce değil, toplam üye sayısının 1/20 si oranında seçilmiş delegelerce oluşturulacak. Delege sisteminin geçerlik kazanabilmesi için de merkez şubenin açılması gerekiyor. Merkez genel kurulunun daha rahat ve etkin çalışmasını getirecek bu sistemle, aynı zamanda, Ankara dışındaki şube yönetim kurullarının gösterecekleri adayların katılımıyla da merkez yönetim kurulu geniş temsil yeteneğine sahip bileşime kavuşabilecek.

Merkez genel kuruluna seçimle gelen delegelerin dışında doğal delegeler de var. Merkez ve şube yönetim kurullarıyla birlikte temsilciler, doğal delegeleri oluşturuyor, öte yandan merkez yönetim kurulu üyeleri eskiden olduğu gibi yine, şube genel kurullarının doğal üyesi sayılmaktalar.

Son genel kurulda, yeni seçilen yönetim kuruluna Ankara Şubesi kurma görevi verildi. Yönetim kurulu bir kurucu heyet atayarak Ankara Şubesinin kuruluş çalışmalarını başlatacak. Genel kurulu öteki şubelerle aynı zamanda yapılması düşünülen Ankara Şubesinin kurulmasıyla, yukarıda anlatılan yeni örgüt şeması gerçekleşmiş olacaktır.

Son olarak şube genel kurulları için gözönünde tutulması gereken önemli bir noktayı hatırlatıyoruz.

latalım. Şube genel kurullarına yalnız o şubenin bölge sınırları içinde oturan üyeler katılabilirler. Bunun için şubeler kendi bölgelerindeki kayıtlı üyeleri kesinlikle saptamak durumundalar. Şubelerin bölgeleri ise genel kurulda şöyle belirlendi:

İstanbul Şubesine bağlı iller: İstanbul, İzmit, Sakarya, Bursa, Çanakkale, Bolu, Zonguldak, Kırklareli, Tekirdağ, Edime, Balıkesir, Bilecik.

İzmir Şubesine bağlı iller: İzmir, Manisa, Aydın, Denizli, Muğla, Kütahya, Afyon, Uşak, Antalya, İsparta, Burdur.

Bunların dışında kalan iller ise Ankara Şubesine bağlanmıştır.

TEMSİLCİLİK YÖNETMELİĞİ

Meslek Odaları TMMOB Yasası uyarınca, ülke, meslek ve üye çıkarlarının korunması amacıyla yurt düzeyinde çalışma yapmakla görevlendirilmiş kuruluşlardır. Bu çalışmaların yürütülebilmesi için doğal olarak örgütün, merkezi ve yerel organlara gereksinimi vardır, üyelerin yoğun olarak bulunduğu yerlerde, olanaklar da gözetilerek şubeler kurulmuş ve gerek bölgesel çalışmalar, gerekse Oda-üye ilişkisi bu organlar aracılığıyla yürütülmüştür. Maddi olanakların ve üye sayısının şube düzeyinde örgütlenmeye elvermediği illerde ise Oda-üye ilişkisi temsilciliklerle sağlanmaktadır. Son yıllarda üye tabanının genişlemesine paralel olarak, temsilciliklerin sayısını da artırmak gereği doğmuştur.

Bu gelişme temsilciliklere ilişkin işleyişin yeniden gözden geçirilmesini zorunlu kılmıştır, üyelerle organik bağların güçlendirilmesi, mesleki sorunların yerel gereklere göre çözüme kavuşturulup düzenlenmesi, üyelerin birlikteliğinin sağlanıp sıkılaştırılması gibi görevler, temsilcilikler için daha yoğun ve düzenli çalışma bi-

çiminin yeniden saptanmasında ana etken oldu. Buradan hareketle temsilcilik düzeyindeki örgütlenmeyi ayrıntılı kurallara bağlayan, temsilciliklerin yetki, sorumluluk ve görevlerini değişen koşullarda yeniden tanımlayan yönetmelik önerisi, 22. Genel Kurulda kabul edilerek yürürlüğe girmiş bulunuyor. Özellikle Odayla ilişkilerini temsilcilikler aracılığıyla sağlamak durumundaki üyeler için, bilinmesinde yarar gördüğümüz bazı temsilcilik görevlerini sıralıyoruz:

"Temsilcilik bölgesinde özel ve kamu kesimlerinde çalışan üyelerin mesleki sorunlarını ve çözüm yollarını belirleyici çalışmalar sürdürmelerini sağlamak, bu konuda üyelerle Oda Merkezi arasında iletişimi artırmak, Oda Merkezinin çalışmaları çerçevesinde gerekli girişimlerde bulunmak."

"Etkinlik bölgesinde elektrik mühendisliği ile ilgili inceleme, proje, imalat, inşaat ve işletme işlerinin yapılması ve yaptırılmasını izleyerek ilgili girişimlerini ve görüşlerini şubeye iletme, bu konularda Oda çalışmalarını paralelinde ülke ve meslek çıkarlarını gözetilen etkinlik ve girişimlerde bulunmak."

"Projelendirme, tesis ve yapı üretiminin niteliğini geliştirmek, üyelerin işverenle ilişkilerini düzenlemek, bu ilişkilerde hak ve çıkarları karşılıklı olarak korumak amacıyla mesleki denetimin vize, kontrol ve belge uygulamalarını yürütmek, bu uygulama yürürlüğe konmamışsa, başlatılması için diğer odaların temsilcilikleri ve belediyeler ile gerekli girişimlerde bulunmak."

"Odaya, yasalara, yönetmeliklere, meslek kurallarına ve genel kurul kararlarına karşı görevleri ile ilgili konularda üyeleri uyarmak."

"Oda Merkezi ve bağlı olduğu şubenin vereceği görevleri yürütmek, Oda merkezinden yetki aldığı konularda Odayı temsil etmek."

"Temsilcilikler yada bağlı olduğu şube düzeyinde yapılacak toplantılarda bölge ve meslek sorunlarını görüşmek."

Temsilcilikler, il yada ilçede çalışan üyelerin merkez yada ilgili şubeye önerisi, Oda Yönetim Kurulunun gerekli görmesi, herhangi bir şube yönetim kurulunun önerisi üzerine Oda Yönetim Kurulu kararı ile kurulabilir. Yönetmelik değişikliğinde, üye yoğunluğuna göre temsilcinin seçimle belirlenmesi de düşünülmüş, örneğin il yada ilçede çalışan üyelerin 10 kişi olması yada 10 kişiyi geçmesi halinde, temsilci tesbiti için seçim yapılabilir. EMO gözlemcisinin de katıldığı ve oy hakkına sahip bulunduğu seçim toplantısında bir temsilci adayını, bir temsilci yardımcısını adayını ve bir de temsilci yedeği adayını gizli oyla seçilir, tki yılda bir yapılacak seçim, merkez yönetim kurulunun yapacağı atamaya esas alınmaktadır. Ayrıca, temsilci adaylarının belirlendiği seçimlerin ülke, meslek ve üye sorunlarının tartışıldığı ve Odaya iletme üzere ortak görüşlerin oluşturulduğu bir toplantı niteliğinde olması da öngörülmüştür.

Asil temsilciler daha önce de belirtildiği gibi Oda Genel Kurulunun doğal delegesi sayılmaktadırlar.

Yeni yönetmelik, temsilciliklerle yakın diyalog kurabilmek ve sorunlarını yerinde inceleyebilmek için Oda Yönetim Kuruluna temsilcilikleri yılda en az bir kez denetleme görevi veriyor. Denetim, temsilciliklerin yürüttüğü çalışmalarını ve yapılan işlemleri de kapsıyor.

Şube ve temsilciliklerin kuruluş ve çalışmalarına ilişkin yönetmelik değişikliklerinin önemli yanları bunlar. Temsilciliklerin yurt düzeyinde yaygınlaştırılması ve etkin çalışmalarının sağlanmasıyla Odamızın örgütlülük düzeyi yükselecektir. Temsilciliklerle Oda arasındaki ilişkilerin bu konuda görevlendirilmiş kadrolar aracılığıyla sıkılaştırılması ise, özlenen düzeye ulaşma çabasında ileri bir adım olacaktır.